

Priloga: Rzd-01-13-00013-01

Datum: 8.8.2013

opis enote žive kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00028**

Ime enote: **Klekljanje idrijske čipke**

Sinonimi imena enote:

Kliklejne

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **gospodarska znanja in veščine**

Podzvrsti:

rokodelska in obrtniška znanja

Tipološka gesla:

izdelovanje čipk, klekljanje

Kratek opis:

Klekljanje čipk je izdelovanje čipk s prepletanjem niti, navitih na kleklje. Na Idrijskem je prisotno od druge polovice 17. stol. V 19. stol. se je iz Idrije razširilo in uveljavilo v širšem prostoru, kjer razvija nove izrazne oblike.

Opis:

Klekljanje je način izdelovanja čipk s prepletanjem različnega števila vodoravno in navpično tekočih niti, ki sledijo risbi na papircu, pritrjenem na buli. Tehnologija izdelave idrijske čipke večinoma zahteva uporabo kvačke, zato jo uvrščamo v skupino sklepljenih oziroma jeftanih čipk. Te nadalje delimo na tračne čipke in čipke, izdelane po delih. Pri klekljanju idrijskih čipk je najbolj značilen način prepletanja niti ris ali platno. Ta ustvarja prepoznaven trak, ki oblikuje motiv čipke. Vmesni prostori so zapolnjeni s klekljanimi polnitvami. Najbolj prepoznavni in najpogostejši klekljarski tehniki pri izdelavi idrijskih čipk sta tehnika širokega risa iz prve polovice 19. stoletja ter tehnika ozkega risa, imenovanega tudi idrijski ris ali slepa gasca, ki se je uveljavila po prvi svetovni vojni.

Za izdelavo čipke v tehniki širokega risa običajno potrebujemo 7 parov klekljev. Posebnost so značilni vzorci z ohranjenimi domačimi imeni: rogljički, pogačke, krancl(n)ovke, križčevke, srčkovke, gobice, bunke ali kugle, paučki ... Tračni vzorec v tehniki ozkega risa je ožji, zanj potrebujemo le 5 parov klekljev. Tuji vplivi, moda ter spretnosti in okus domačih klekljaric in risarjev vzorcev so vplivali na stilne in tehnološke spremembe v procesu izdelave idrijske čipke.

Osnovni pripomočki so klekeljni ali kleklji, posebej oblikovane lesene paličice, na katere je navit sukanec, blazina valjaste oblike (bula, pauštr), napolnjena z žagovino in utrjena s kosom lesa, ter pletena košara (jervas). Na bulo z bucikami pripnemo vzorčno predlogo ali papirc. Pri delu potrebujemo še kvačko, škarjice, kolovrat in motovilo.

Idrijske čipke uporabljamo zlasti pri krašenju oblačil, cerkvenega in hišnega tekstila, kot modne dodatke, služijo tudi kot stensko okrasje. Pojavljajo se interpretacije v obliki umetniških del. V nasprotju s čipkami velikih čipkarskih središč so idrijske čipke v preteklosti uporabljali predvsem nižji sloji in duhovščina.

Znanje klekljanja se je v preteklih stoletjih kot ustno izročilo prenašalo iz roda v rod. Začetki organiziranega izobraževanja klekljanja segajo v leto 1876, ko je bila ustanovljena Čipkarska šola Idrija, ki skrbi za prenašanje, širjenje in ohranjanje znanja o klekljanju čipk, zlasti idrijskih. Klekljanje je bilo od nekdaj družabni dogodek in ženske so hodile "v vas", danes pa se klekljarice večinoma srečujejo v društvih, ki težijo k nadgradnji klekljarskega znanja. Idrijčanke klekljajo vse leto, na podeželju predvsem pozimi. Klekljajo zlasti ženske, med katerimi so večinoma šoloobvezna dekleta in upokojenke.

Začetke te obrti v Idriji povezujemo z razvojem rudnika živega srebra in imigracijami rudarskih družin z območja češko-nemškega Rudogorja ter trgovskimi stiki z italijanskimi mesti v 17. stoletju. Najstarejši pisni vir o klekljanju čipk v Idriji sega v leto 1696. Zgolj 50 let kasneje je ta dejavnost že izpodrinila vse ostale domače obrti. Klekljanje je v osrednji Sloveniji v drugi polovici 19. stoletja zamrlo. V zadnji četrtini 19. stoletja pa se je s prodorom idrijskih trgovcev s čipkami na mednarodni trg klekljarska obrt iz Idrije razširila v Selško in Poljansko dolino, na Cerkljansko ter na Šentviško in Trnovsko planoto.

Tržne razmere so narekovale spremembe v tehniki in sooblikovale podobo čipk. Z razvojem sodobne industrije je število klekljaric v drugi polovici 20. stoletja postopoma upadalo. Za zaslužek danes kleklja manjše število klekljaric, večini je dejavnost konjiček, sprostitev in prestiž. Izjemno zanimanje za klekljanje je v zadnjih desetletjih prisotno na celotnem slovenskem ozemlju.

Datacija:

druga polovica 17. stol., 1696 (omemba)

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **IDRIJA (IDRIJA)**

Opis lokacije:

Idrijsko-Cerkljansko, del Tolminskega in Trnovske planote

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **424630** X: **95700**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00028.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Božo Uršič, 2008

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja žive dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za živo dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Mestni muzej Idrija**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register žive kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Idrija - Čipkarska šola (EŠD 4827)

Register premične kulturne dediščine:

Mestni muzej Idrija

Slovenski etnografski muzej

9. UTEMELJITEV VPISA

Idrija je najstarejše čipkarsko središče v Sloveniji in večina klekljanja idrijskih čipk na Idrijsko-Cerkljanskem je nesnovna kulturna dediščina, ki poleg kulturne in tehniške zapuščine rudnika živega srebra Idrija ostaja osrednji simbol, s katerim se domačini identificirajo kot posamezniki in skupnost. Idrijska čipka se je skozi stoletja tehnološko in oblikovno razvijala, spreminjala ter se v mednarodnem prostoru uveljavila kot prepoznavna vrsta čipk. Idrijska čipka se je vedno znala prilagajati zahtevam trga, kar je privedlo do njene izjemne bogatosti in raznolikosti. Navkljub spremenjeni družbeni vlogi te umetnostne obrti v sodobnosti klekljarska dediščina s pomočjo skupnosti živi, se razvija in išče nove izrazne oblike.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **8.8.2013**

Št.: **Rzd-01-13-00013-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-13-00013-11-01

Datum: 8.8.2013

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00028**

Ime enote: **Klekljanje idrijske čipke**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **54**

Čipkarska šola Idrija (Gimnazija Jurija Vege)

Prelovčeva 2, 5280 Idrija

<http://www.cipkarskasola.si/>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Čipkarska šola Idrija neprekinjeno deluje od leta 1876, od leta 1974 dalje v okviru Gimnazije Jurija Vege v Idriji. Osnovna dejavnost Čipkarske šole Idrija je ohranjanje zgodovinsko izpričanih tehnik in izobraževanje otrok na področju klekljanja po programu čipkarske šole za otroke. Klekljanje je ena izmed izbirnih vsebin na osnovnih šolah. V Čipkarski šoli Idrija se izobražujejo tudi učiteljice klekljanja izbirnih vsebin ter različne ciljne skupine zainteresiranih odraslih posameznikov. Čipkarska šola sodeluje v postopku preverjanja in potrjevanja nacionalne poklicne kvalifikacije klekljar/klekljarica. Vsako leto organizirajo državno tekmovanje iz znanja klekljanja za priznanje Ivanke Ferjančič, na katerem tekmujejo otroci in odrasli. Šola je aktivna v širšem evropskem prostoru, povezuje se z domačimi in tujimi klekljarskimi centri. Od leta 1992 je članica mednarodne organizacije za šivano in klekljano čipko – OIDFA.

Sedež Čipkarske šole je v Idriji, oddelki za otroke delujejo še v Idriji, Spodnji Idriji, Cerknem, Novakih, Ledinah, Godoviču, Črnem Vrhu nad Idrijo, na Colu, v Podkraju in v Vipavi. Šolo letno obiskuje okrog 400 otrok v starosti od 6 do 15 let.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **IDRIJA (IDRIJA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **424513** X: **95678**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00054.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:
Jani Peternej, 2007

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **8.8.2013**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-13-00013-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI

Številka Rzd-01-14-00017-11-01

Datum: 22.10.2014

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00028**

Ime enote: **Klekljanje idrijske čipke**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **77**

**Društvo klekljaric Črni Vrh - Godovič
Črni Vrh 95, 5274 Črni Vrh**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Društvo sestavljajo klekljarice iz Črnega Vrha in okoliških zaselkov, Godoviča, Medvedjega Brda in Logatca. Članice društva se dvakrat mesečno od oktobra do maja sestajajo v učilnici klekljanja v Osnovni šoli Črni Vrh. Klekljarice so se neformalno povezale v letu 2006, v društvo, ki je bilo ustanovljeno 23. 10. 2008, pa so se povezale zaradi izmenjave mnenj, informacij, znanja in izkušenj, druženja, izobraževanja ter promocije idrijske čipke in klekljanja. Temeljni cilj društva je povečati ugled idrijske čipke, izboljšati njeno kakovost in s tem vplivati na cenovno politiko in ostale pogoje, ki vplivajo na njeno trženje. Društvo izvaja dejavnosti za ohranjanje premične kulturne dediščine idrijske čipke, išče zgodovinske vire o idrijski čipki in stare papirce ter organizira razstave. Poleg tega izvaja in spodbuja stalno izmenjavo informacij in izkušenj med strokovnjaki, društvi in ustanovami v Sloveniji ter pridobiva in posreduje informacije in spoznanja o idrijski čipki klekljaricam, drugim ustanovam in zainteresirani javnosti.

Na srečanjih članice klekljajo pod strokovnim vodstvom mentorice Anke Jamšek, učiteljice klekljanja, zaposlene na Gimnaziji Jurija Vege (Čipkarska šola Idrija).

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **ČRNI VRH (IDRIJA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **426386** X: **87145**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00077.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Marija Terpin Mlinar, 2014

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **22.10.2014**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-14-00017-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI

Številka Rzd-01-14-00017-11-02

Datum: 22.10.2014

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00028**

Ime enote: **Klekljanje idrijske čipke**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **78**

Društvo klekljaric idrijske čipke
Mestni trg 1, 5280 Idrija

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Društvo klekljaric idrijske čipke je bilo ustanovljeno 15. 12. 2003. V društvo je včlanjenih 138 klekljaric, ki delujejo v treh sekcijah, lociranih v večjih središčih idrijske in cerkljanske občine (Idrija, Spodnja Idrija in Cerkno). Idrijska sekcija ima štiri skupine, dve v Idriji, eno v Ledinah in eno v Dolah, v sekciji Prfarke v Spodnji Idriji deluje ena skupina in v sekciji v Cerknem pod imenom Marjetice dve skupini.

Namen društva je povečati ugled idrijske čipke. Klekljarice se srečujejo najmanj dvakrat mesečno. Na druženjih se izobražujejo in načrtujejo skupno delo. Izdelke predstavljajo na razstavah, z demonstracijo klekljanja sodelujejo na različnih etnoloških prireditvah in turističnih sejmih ter na tekmovanjih v klekljanju v okviru Festivala idrijske čipke, Čipkarskih dni v Železnikih in Klekljarskih dni v Žireh.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **IDRIJA (IDRIJA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **424557** X: **95661**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00078.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:
Božo Uršič, 2008

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **22.10.2014**

Številka: **Rzd-01-14-00017-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI

Številka: Rzd-01-17-00007-11-01

Datum: 16.3.2017

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00028**

Ime enote: **Klekljanje idrijske čipke**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **162**

Dragica Česnik

Triglavska 43, 5280 Idrija

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Dragica Česnik se je s klekljanjem idrijske čipke srečala že v otroštvu, ko je pri tej dejavnosti opazovala svojo babico. Ta jo je naučila nekaj osnov klekljanja, pozneje, v prvem razredu, pa jo je mama vpisala v čipkarsko šolo.

Svoje znanje klekljanja Dragica Česnik prenaša na učence Čipkarske šole Idrija, v kateri poučuje že več kot 35 let. Poklicno pot učiteljice klekljanja je začela v Cerknem, kjer je učila 11 let, pozneje je delovala še v Godoviču in Črnem Vrhu. Zadnjih deset let pa uči klekljanja učence na oddelkih v Idriji in Spodnji Idriji.

Klekljanje ji predstavlja poklic in hobi, s katerim se rada ukvarja tudi v prostem času.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **IDRIJA (IDRIJA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **425790** X: **95435**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00162.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Janja Česnik, 2016

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **16.3.2017**

Številka: **Rzd-01-17-00007-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI